

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/106/2021
Identifikačné číslo spisu:	7514207341
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7514207341.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: T. P., nar. X.X.XXXX, bytom E. X, O., zastúpeného JUDr. Milanom Szóllóssym, advokátom so sídlom v Košiciach, Mlynská 28, proti žalovanej: KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, o náhradu škody na zdraví, vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 15C/148/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. novembra 2020 sp. zn. 1Co/267/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 26. novembra 2020 sp. zn. 1Co/267/2019 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „súd prvej inštancie“, „okresný súd“ alebo „súd“) rozsudkom zo dňa 20. júna 2019 č. k. 15C/148/2014-203 zamietol nárok žalobcu na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 50 % v sume 39.928 eur. Zároveň súd v rozsudku vyslovil, že „priznáva náhradu trov právneho zastúpenia žalobcu vo výške 80 %.“

1.1.1. Rozhodol tak v spore o žalobe žalobcu, v znení jej zmeny, pripustenej uznesením súdu vyhláseným na pojednávaní dňa 13.5.2016, ktorou sa žalobca voči žalovanej domáhal náhrady škody na zdraví v dôsledku dopravnej nehody dňa 21.4.2012 v katastri obce O., pri ktorej ako spolujazdec spolu s F. H., D. F., P. P. a G. S. v osobnom motorovom vozidle, ktorého vodičom bol X. T., utrpel žalobca otras mozgu, polytraumu, pomliaždenie pľúc, zlomeninu ľavého stehna, šok, čiastočné ochrnutie horných končatín, zlomeninu piateho krčného stavca, pričom vytrpené bolesti žalobcu a sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu bolo ohodnotené lekárskymi posudkami P. L. S. a P. T. I. zo dňa 9.10.2012, 19.9.2013, 29.4.2013 a 19.9.2013, na základe ktorých sa žalobca voči žalovanej domáhal zaplattenia sumy 54.390,72 eur s 5,5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 995,22 eur od 13.6.2013 do zaplattenia, 5,5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 13.185,50 eur od 17.7.2013 do zaplattenia, 5,5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 12.075 eur od 17.7.2013 do zaplattenia, 5,25 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 282 eur od 28.12.2013 do zaplattenia, 5,25 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 27.853 eur od 16.1.2014 do zaplattenia a sumy 39.928 eur titulom zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, pretože žalovaná, voči ktorej si žalobca podľa § 15 ods. 1 zákona

č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, uplatnil nárok na náhradu škody na zdraví celkovo v sume 108.781,44 eur, po prešetrení poistnej udalosti žalobcovi vyplatila čiastku 54.390,72 eur po krátení o 50 % z dôvodu, že žalobca sa viezol v motorom vozidle vedenom vodičom na prvý pohľad zjavne pod vplyvom alkoholu a nebol pripútaný bezpečnostným pásom, a to potom, ako: 1.1.2. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom zo dňa 16. júna 2016 č. k. 15C/148/2014-89 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi do troch dní od právoplatnosti rozsudku sumu 21.756,28 eur s 5,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 398,08 eur od 13.6.2013 do zaplatenia, s 5,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 5.274,20 eur od 17.7.2013 do zaplatenia, s 5,5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2.415 eur od 17.7.2013 do zaplatenia, s 5,25 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2.415 eur od 17.7.2013 do zaplatenia, s 5,25 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 56,40 eur od 28.12.2013 do zaplatenia, s 5,25 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 11.141,20 eur od 16.1.2014 do zaplatenia a Okresnému súdu Košice - okolie zaplatiť súdny poplatok za žalobný návrh v sume 1.305 eur, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov konania nepriznal,

1.2. Po vrátení veci (na základe zrušujúcej časti rozhodnutia odvolacieho súdu) sa súd pri rozhodovaní o nároku žalobcu na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v prvom rade zaoberal námietkou premĺčania peňažného nároku žalobcu, vznesenou žalovanou v odvolacom konaní najmä odkazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 384/2015 zo dňa 16.9.2015 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.2.2017 sp. zn. 3Cdo/192/2015, zo dňa 29.11.2011 sp. zn. 5Cdo/212/2010, zo dňa 28.1.2015 sp. zn. 6Cdo/26/2013 a tvrdením, že pri posúdení začiatku plynutia premĺčacej doby je rozhodujúci deň ustálenia zdravotného stavu poškodeného, lebo začiatok plynutia subjektívnej premĺčacej doby poškodeného nie je viazaný na okamih, kedy sa poškodený zo znaleckého posudku alebo lekárskej správy dozvie bodové hodnotenie svojej ujmy, ale výlučne ustálenie zdravotného stavu, a preto je nelogické, aby začiatok plynutia premĺčacej doby mal byť viazaný na priznanie invalidného dôchodku, naviac, lebo samotné priznanie invalidity nie je žiadnym nesporným dôvodom osobitného zreteľa.

1.3. Pri rozhodovaní vychádzal súd prvej inštancie zo zistenia, že dňa 21.4.2012 v čase o 22.35 hod. v katastri obce Q. D. došlo k dopravnej nehode, pri ktorej vodič osobného motorového vozidla značky C. P. X. T. pri prechádzaní pravotočivej zákruty vyšiel mimo cestu a narazil do stromu, v dôsledku čoho vodič vozidla vplyvom polytraumatického zranenia na mieste nehody podľahol a zranenia utrpeli aj jeho piati spolujazdci medzi nimi aj žalobca, ktorý pri dopravnej nehode utrpel ťažkú ujmu na zdraví, a to otras mozgu, polytraumu, pomliaždenie pľúc, zlomeninu ľavého stehna, šok, čiastočné ochrnutie horných končatín a zlomeninu piateho krčného stavca. Z vykonaného dokazovania mal súd za zrejmé, že dopravná nehoda zasiahla do života žalobcu a priniesla so sebou i trvalé následky a obmedzenia v bežnom živote, keďže úraz s vážnymi následkami utrpel žalobca vo veku 21 rokov, v dôsledku ktorého bol rozhodnutím Sociálnej poisťovne zo dňa 25.5.2015 uznaný za invalidného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 45 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou a od 15.10.2014 mu bol priznaný invalidný dôchodok.

1.4. Skonštatoval, že žalobca nárok na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia vo vzťahu k žalovanej uplatnil v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení svojím podaním zo dňa 17.9.2015, ktoré došlo žalovanej dňa 22.9.2015, a na súde žalobca podaním doručeným súdu dňa 18.9.2015, ktorým žiadal priznať zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 50 % v sume 39.928 eur s odkazom na znenie § 5 ods. 5, § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 437/2004 Z. z., žalovanou vznesenú námietku premĺčania tohto nároku žalobcu posúdil podľa § 100 ods. 1, § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka, vychádzajúc z premisy, že pre začiatok plynutia premĺčacej lehoty na uplatnenie práva na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, je rozhodujúci okamih ustálenia zdravotného stavu poškodeného žalobcu a zo zistenia, že podľa predložených lekárskeho posudkov P. Ľ. S. zo dňa 9.10.2012 a dňa 19.9.2013 a P. T. I. zo dňa 29.4.2013, ktorými bolo ohodnotených bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu, bolo možné zdravotný stav žalobcu pre účely hodnotenia sťaženia jeho spoločenského uplatnenia považovať za ustálený k 21.4.2013, t. j. rok po nehode. Uzavrel, že pokiaľ si žalobca nárok na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia uplatnil až v podaní, ktoré doručil súdu dňa 18.9.2015, učinil tak po uplynutí zákonom stanovenej doby. Poukazom na ustanovenie § 152 a § 470 ods. 1 a 2 CSP vyhodnotil žalovanou vznesenú námietku premĺčania žalobcom uplatneného nároku na zvýšenie

náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia ako dôvodnú a žalobu zamietol bez toho, aby sa zaoberal ostatnými tvrdeniami žalobcu, ktorými preukazoval dôvodnosť svojho nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 39.928 eur.

1.5. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP dôvodiac, že „priznal žalobcovi náhradu trov konania podľa pomeru jeho úspechu vo veci vo výške 80 %“ s tým, že o výške náhrady trov konania v súlade s § 262 ods. 2 CSP rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 26. novembra 2020 sp. zn. 1Co/267/2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v jeho zamietavom výroku a zrušil vo výroku o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

2.1. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že žalobcom uplatnené odvolacie dôvody nie sú dané. Žalobca v odvolaní uvádza skutočnosti a námietky, ktoré v podstate predniesol už na súde prvej inštancie, s ktorými sa súd prvej inštancie správne a presvedčivo vysporiadal v odôvodnení rozsudku, v ktorom súd zhodnotil všetky dôkazy predložené na podporu tvrdení žalobcu i žalovanej.

2.2. K odvolacím námietkam žalobcu spochybňujúcich správnosť záveru súdu prvej inštancie o premlčaní nároku žalobcu na zvýšenie náhrady za sťaženie jeho spoločenského uplatnenia vo výške 39.928 eur uviedol, že tieto nie sú spôsobilé spochybniť správnosť zistených skutočností, hodnotenia dôkazov, právneho posúdenia veci a neumožňujú ani záver, že by v spore neboli splnené procesné podmienky, resp. že by prvoinštančný súd nesprávnym procesným postupom znemožnil niektorej zo sporových strán, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

2.3. Odvolací súd ako neopodstatnenú vyhodnotil odvoláciu námietku žalobcu založenú na tvrdení, že súd nebol oprávnený prihliadnuť na námietku premlčania vznesenú žalovanou v odvolacom konaní. Dôvodil, že súd prvej inštancie o uplatnených nárokoch rozhodol rozsudkom zo dňa 16.6.2016, t. j. v čase účinnosti zák. č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku. V procesnej úprave Občianskeho súdneho poriadku možnosť vzniesť námietku premlčania v podanom odvolaní nebola špecificky upravená. Súdna prax bola ustálená v závere, že účastníci neboli obmedzení na vznesení námietky premlčania, t. j. mohli namietat premlčanie počas celého konania. Judikatúra súdov (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 13.10.2009 sp. zn. 5Cdo/20/2009) dospela k záveru, že námietka premlčania je námietkou právnou a neuplatňuje sa ňou taká skutočnosť, ktorú je účastník povinný tvrdiť v zmysle § 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) najneskôr do vyhlásenia uznesenia súdu prvého stupňa, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie, najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Námietky premlčania sa teda netýkala koncentračná zásada konania vyjadrená v § 120 ods. 4 a § 205a Občianskeho súdneho poriadku, s výnimkou, ak by uplatnenie námietky premlčania bolo spojené s nepripustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov. Z povahy námietky premlčania vymedzenej hmotným právom (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vyplýva, že ju môže povinný subjekt uplatniť v ktoromkoľvek štádiu konania až do právoplatného skončenia veci. Odvolací súd uviedol, že žalovaná vzniesla námietku premlčania uplatneného nároku žalobcu na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v podaní zo dňa 21.10.2016 označenom ako Vyjadrenie k odvolaniu žalobcu (viď č. 1. 149 súdneho spisu), t. j. v odvolacom konaní vedenom o odvolaní žalobcu a žalovanej proti rozsudku zo dňa 16.6.2016 č. k. 15C/148/2014-89, ktorú skutočnosť žalobca v posudzovanom odvolaní nespochybnil, v korelácii s uvedeným súd prvej inštancie náležite vzal na zreteľ, že v danom prípade bolo konanie začaté a vo veci rozhodnuté v čase účinnosti zák. č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku. Tento procesný predpis bol zrušený zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, účinným od 1.7.2016, ktorý, ak nie je ustanovené inak, platí aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (§ 470 ods. 1 CSP) s tým, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované (§ 470 ods. 2 prvej vety CSP).

2.4. Za zodpovedajúci zákonu považoval aj názor, že žalobcom uplatnený nárok, keďže ide o škodu na zdraví, sa premlčuje v dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote (použitie objektívnej premlčacej doby tu neprichádza do úvahy) a že premlčacia doba začína plynúť odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Právo na (mimoriadne) zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia má obdobne charakter majetkového práva, ktoré sa premlčuje, pričom pre začiatok plynutia

premlčacej lehoty je rozhodujúci okamih ustálenia zdravotného stavu poškodeného, t. j. vykonania bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia. V súlade s ustálenou súdnou praxou je názor, že poškodený sa o škodu vo forme sťaženie spoločenského uplatnenia dozvie v čase, keď sa po skončení liečby jeho zdravotný stav ustálil natoľko, že je možné objektívne vykonať jeho ohodnotenie, a teda, že získava vedomosť o škode spravidla z lekárskeho posudku, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotené (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2011 sp. zn. 3Cdo/146/2010, z 28. februára 2011 sp. zn. 4Cdo/152/2010). Dodal, že v posudzovanej veci nešlo o prípad, že neskôr dôjde (došlo) k zvýšeniu určenia počtu bodov vzhľadom na zmenu či zhoršenie zdravotného stavu poškodeného, kedy pre ďalšie uplatnenie nároku na mimoriadne sťaženie spoločenského uplatnenia je z hľadiska premlčania rozhodujúci tento okamih nového bodovania (napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/152/2010, sp. zn. 5Cdo/104/2010).

2.5. Keďže žalovaná účinne vznesla námietku premlčania, nebolo možné žalobcovi premlčané právo na zvýšenie náhrady za sťaženie jeho spoločenského uplatnenia vo výške 39.928 eur priznať, pretože zdravotný stav žalobcu pre účely hodnotenia sťaženia jeho spoločenského uplatnenia možno považovať za ustálený k 21.4.2013, t. j. rok po nehode, a preto pokiaľ si žalobca nárok na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia uplatnil až v podaní, ktoré doručil súdu dňa 18.9.2015, súd prvej inštancie správne usúdil, že tak učinil po uplynutí zákonom stanovenej doby. Na správnosti tohto záveru súdu nemôže nič zmeniť odvolacia námietka žalobcu, že na uplatnenie tohto svojho nároku potreboval nadobudnúť vedomosť o tom, že bol uznaný za invalidného, t. j. od rozhodnutia Sociálnej poisťovne zo dňa 25.5.2015 o priznaní invalidného dôchodku, uzavrel odvolací súd.

2.6. Vo vzťahu k žalovanej odvolaním napadnutému výroku o trovách konania dospel odvolací súd k záveru, že nie sú dané dôvody ani pre potvrdenie ani pre zmenu napadnutého výroku, ale rozsudok je v tejto odvolaní napadnutej časti potrebné zrušiť podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP, pretože súd prvej inštancie svojim nesprávnym postupom znemožnil žalobcovi a žalovanej realizáciu procesných práv, priznaných mu v civilnom sporovom konaní za účelom ochrany jeho práv, a to v takej miere, že tým došlo k porušeniu práva sporových strán na spravodlivý proces, ku ktorej vade je povinný prihliadať odvolací súd z úradnej povinnosti. Je totiž potrebné prisvedčiť žalovanej v jej odvolaní v tom, že žalovanej súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania podľa § 255 ods. 1 CSP zohľadňujúc pomer úspechu žalobcu bez toho, aby svoje rozhodnutie akokoľvek odôvodnil, keďže z dôvodov rozsudku nevyplýva, aký pomer úspechu žalobcu a žalovanej vzal súd do úvahy.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom žiadal, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť mu 39 928 € a priznal mu plnú náhradu trov konania.

3.1. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vymedzil dve právne otázky:

I. Kedy začína plynúť premlčacia doba v zmysle § 106 OZ pri nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. vzhľadom k tomu, že na vznik nároku sa vyžaduje existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa a menovite invalidita poškodeného. Dôvodil, že nárok na zvýšenie náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. nie je možné z hľadiska premlčania automaticky posúdiť rovnako ako náhradu za bolesť či sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá sa priznáva na základe bodového hodnotenia uvedeného v lekárskom posudku. Uvedené ustanovenie okrem samotného vzniku škody na zdraví ako hmotnoprávny predpoklad tohto nároku uvádza aj existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, menovite invaliditu poškodeného. Uvedeného nároku sa preto poškodený s prihliadnutím na ustanovenie § 106 ods. 1 OZ môže domáhať až vtedy, keď má vedomosť o tom, že v jeho prípade sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre vznik tohto nároku. Argumentoval, že žalobcovi bola invalidita priznaná až rozhodnutím Sociálnej poisťovne zo dňa 25.5.2015, až uvedený deň sa žalobca dozvedel a nadobudol vedomosť o tom, že je u neho daný nesporný dôvod hodný osobitného zreteľa na to, aby si mohol uplatniť nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle uvedeného ustanovenia.

II. Je správne v súdnom konaní, ktoré bolo začaté ešte za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb., uplatniť ustanovenie § 366 CSP a neprihliadať na vznesenú námietku premlčania, ktorá bola vznesená až v odvolacom konaní vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu, pričom rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený ešte sa účinnosti OSP, ale odvolanie bolo podané a celé odvolacie konanie už prebiehalo za

účinnosti CSP. V tejto súvislosti poukázal prechodné a záverečné ustanovenia CSP, ktoré stanovujú, že zákon nadobúda účinnosť 1.7.2016 a tento zákon platí aj na začatie konania pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. V ustanovení § 470 ods. 2 CSP sú uvedené výnimky z tohto pravidla, hmotnoprávna námietka premlčania vznesená v odvolacom konaní začatom v čase účinnosti CSP, po zákonnej koncentrácii medzi nimi nie je.

4. Žalovaný navrhol dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Rozsudok odvolacieho súdu považoval za vecne správny aj v oboch dovolateľom nastolených právnych otázkach. Považoval za správne, že bolo prihladnuté na jeho námietku premlčania s poukazom na princíp právnej istoty, keďže konanie bolo začaté ešte za účinnosti OSP. Za okamih, kedy sa poškodený dozvie o škode vo forme sťaženia spoločenského uplatnenia správne súd považoval ustálenie zdravotného stavu poškodeného, čo je súladné s judikatúrou, pričom odkázal na rozhodnutie NSSR sp. zn. 6Cdo/226/2013, 3Cdo/146/2010, 4Cdo/152/2010. Považoval za nelogické, aby začiatok plynutia premlčacej lehoty bol viazaný na priznanie invalidného dôchodku, ak nie je viazaný na vydanie lekárskeho alebo znaleckého posudku, najmä za situácie, kedy súdna prax ustálila, že priznanie invalidity je len jedným, nie však jediným dôvodom osobitného zreteľa.

5. Žalobca v podaní zo dňa 7.10.2021 reagoval na vyjadrenie žalovaného, pričom zdôraznil, že odvolacie konanie začalo už za účinnosti CSP, pričom žalovaný námietku premlčania nevzniesol vo svojom odvolaní, ale až vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu. K otázke premlčania nároku na mimoriadne zvýšenie spoločenského uplatnenia zdôraznil, že svoj nárok zakladal práve na invalidite, preto ho mohol uplatniť až potom, ako o tejto skutočnosti nadobudol vedomosť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. Dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Nosnou v danej veci je otázka, kedy začína plynúť premlčacia doba (§ 106 OZ) pri nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. vzhľadom k tomu, že na vznik nároku sa vyžaduje existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa a menovite invalidita poškodeného.

8. Zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o BSSU“) účinný od 1.8.2004 nahradil vyhlášku č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a spoločenského uplatnenia. Judikatúru najvyššieho súdu, riešiacu právne otázky vyhlášky č. 32/1965 Zb., preto nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu aj v právnych otázkach týkajúcich sa zákona o BSSU. Nastolená dovolacia právna otázka preto nebola doteraz riešená, dovolací súd teda preskúmal dovolanie z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

9. Zákon o BSSU v ustanovení § 5 ods. 5 upravuje, že v prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %. Zákon teda poškodenému umožňuje mimo základného bodového ohodnotenia v lekárskom posudku žiadať aj mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia až do výšky 50 %-ného navýšenia. Nárok na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia má akcesorickú povahu vo vzťahu k

základnému sťaženiu spoločenského uplatnenia priznávanému na základe § 4 zákona o BSSU. Uvedené znamená, že priznanie nároku podľa § 5 ods. 5 zákona o BSSU je možné len v prípade, keď poškodený má nárok podľa § 4 zákona o BSSU. Oba tieto nároky majú charakter majetkového práva, ktoré podlieha premlčaniu v zmysle § 106 ods. 1 OZ. Dvojročná premlčacia doba začína plynúť odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Pri úvahe o tom, kedy sa poškodený dozvedel o škode (§ 106 ods. 1 OZ), treba vychádzať z preukázanej vedomosti poškodeného o vzniknutej škode, a nielen z jeho predpokladanej vedomosti o tejto škode (R 38/75).

9.1. Sťaženie spoločenského uplatnenia vzniká v dobe, keď sa po skončení liečby zdravotný stav poškodeného ustáli natoľko, že je možné objektívne vykonať jeho ohodnotenie, teda že získa vedomosť o škode spravidla z lekárskeho posudku, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotené. Tento názor bol vyslovený vo viacerých rozhodnutiach NSSR (napr. sp. zn. 3Cdo/146/2010, 4Cdo/152/2010, 1Cdo/160/2012, 6Cdo/226/2013), resp. v uznesení ÚSSR sp. zn. I. ÚS 384/2015 v súvislosti s interpretáciou § 4 a § 7 vyhlášky č. 32/1965 Zb.. Tento výklad je akceptovateľný aj pokiaľ ide o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia ako jednorazový nárok podľa § 4 zákona o BSSU.

9.2. Znenie § 5 ods. 5 zákona o BSSU umožňuje súdu, aby priznal mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, pokiaľ sú dané prípady osobitného zreteľa, pričom uznanie invalidity je jedným, nie však jediným takýmto prípadom (porovnaj R 35/2013). Oproti zneniu § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. zákon o BSSU vylučuje mimoriadne zvýšenie za bolesť a osobitne upravuje ako samostatný dôvod osobitného zreteľa uznanie invalidity. Rozhodovacia činnosť súdov týkajúca sa počiatku plynutia premlčacej doby na uplatnenie nároku na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa predchádzajúcej vyhlášky preto nie je bez výnimky použiteľná.

10. Ak tvrdeným dôvodom hodným osobitného zreteľa je uznanie invalidity poškodeného, je pre stanovenie počiatku plynutia premlčacej doby aj pre tento dôvod rozhodujúca preukázaná vedomosť poškodeného, a nielen jeho predpokladaná vedomosť.

10.1. Zákon BSSU v § 5 ods. 5 výslovne odkazuje na § 70 až 73 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (§ 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení). Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je jednou z kľúčových okolností pre prijatie záveru o invalidite fyzickej osoby. Tento indikátor sa zisťuje komparáciou telesnej, duševnej a zmyslovej schopnosti osoby s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej, duševnej a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby. S ohľadom na § 71 ods. 4 zákona o sociálnom poistení sa má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť posudzovať z: 1. lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie a vyhodnotenia liečby so stanovením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšej liečby a budúceho vývoja a 2. úplných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa berie ohľad na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zvyšnú schopnosť prípravy na povolanie a z možnosti pracovnej rehabilitácie, resp. rekvalifikácie.

10.1.1. Hodnotenie zdravotného stavu fyzickej osoby, a tým aj jej zostatkového pracovného potenciálu je vecou výlučne odbornou - medicínskou. Základným dôkazom v rámci administratívneho konania vo veci priznania invalidného dôchodku, ako aj súdneho prieskumu tohto konania, je preto odborný lekárske posudok, ktorý má spĺňať atribúty jednoznačnosti, úplnosti, určitosti a presvedčivosti (porovnaj rozsudok NS SR zo dňa 02.07.2021 vo veci sp. zn. 7Sk/8/2021, bod 39. rozsudku). Lekársku posudkovú činnosť dôchodkového poistenia vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia Sociálnej poisťovne (§ 153 ods. 3 a 5 zákona o sociálnom poistení).

10.2. Poškodený preukázateľne nadobudne vedomosť o svojej invalidite z lekárskeho posudku o invalidite vydanom posudkovým lekárom sociálnej poisťovne.

11. Právna otázka, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu v danej veci, spočívala v stanovení času, kedy začína plynúť premlčacia doba (§ 106 OZ) pri nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona o BSSU z dôvodu invalidity poškodeného. Odvolací súd dospel k záveru, že právo na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sa žalobcovi premlčalo, pretože vychádzajúc zo záveru, že zdravotný stav žalobcu pre účely hodnotenia

sťaženia jeho spoločenského uplatnenia možno považovať za ustálený k 21.4.2013, t. j. rok po nehode a žalobca nárok na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia uplatnil až v podaní, ktoré doručil súdu dňa 18.9.2015. Súčasne vyslovil, že na správnosti tohto záveru súdu nemôže nič zmeniť ani tá skutočnosť, že bol žalobca uznaný za invalidného až rozhodnutím Sociálnej poisťovne zo dňa 25.5.2015 o priznaní invalidného dôchodku žalobcovi.

12. Dovolací súd sa s týmto názorom nestotožňuje. Žalobca vyvodzoval dôvod hodný osobitného zreteľa zo svojej invalidity. O tom, že je invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa dozvedel až z odborného posudku o invalidite vydanom posudkovým lekárom sociálnej poisťovne zo dňa 23. apríla 2015. Žalobca preukázateľnú vedomosť o uznaní svojej invalidity získal najskôr z tohto lekárskeho posudku. Pokiaľ teda nárok na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia z dôvodu invalidity uplatnil dňa 18.9.2015, svoj nárok uplatnil včas. Bez právneho významu je skutočnosť, že invalidný dôchodok mu bol priznaný spätne.

13. Pokiaľ ide o druhú nastolenú dovoláciu otázku, teda či je správne v súdnom konaní, ktoré bolo začaté ešte za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb., uplatniť ustanovenie § 366 CSP a neprihliadať na vznesenú námietku premlčania, ktorá bola vznesená až v odvolacom konaní vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu, pričom rozsudok súdu prvej inštancie bol vyhlásený ešte za účinnosti OSP, ale odvolanie bolo podané a celé odvolacie konanie už prebiehalo za účinnosti CSP, dovolací súd konštatuje, že s ohľadom na zodpovedanie otázky prvej, táto nie je pre rozhodnutie v danej veci rozhodná. Dovolací súd však zdôrazňuje, že Civilný sporový poriadok zaviedol princíp okamžitej aplikovateľnosti procesnoprávných noriem, ktorý znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to aj na konania začaté pred dňom účinnosti Civilného sporového poriadku (§ 470 ods. 1 CSP). Zákon pamätá aj na situácie, keď by nová právna úprava zhoršila postavenie strany a tieto rieši v ustanovení § 470 ods. 2. CSP, v zmysle ktorého v konaniach začatých pred dňom účinnosti CSP nemožno uplatňovať ustanovenia CSP o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentracii konania, ak by boli v neprospech strany. Námietka premlčania, ktorá je hmotnoprávnou námietkou (§ 152 CSP) sa medzi týmito zákonnými výnimkami nenachádza.

13.1. K princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem sa vyjadril aj Najvyšší súd SR v rozsudku Veľkého senátu z 27. apríla 2017 sp. zn. 1VCdo/1/2017 v tom zmysle že „Úplná aplikabilita ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od 1.7.2016. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (pozri tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu SR pod sp. zn. PL. ÚS 36/1995).“

13.2. V danom prípade konanie začalo za účinnosti OSP, k podaniu odvolania oboch strán však došlo už za účinnosti CSP (žalobca podal odvolanie 18.7.2016, žalovaný 20.7.2016), odvolacie konanie bolo teda vedené už v plnom režime CSP. Žalovaný v odvolaní námietku premlčania vo vzťahu k nároku na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia nevzniesol. Pokiaľ by tak učinil, neprihliadnutie k nej by bolo porušením princípu legitímnych očakávaní, keďže by išlo o jeho prvý možný procesný úkon v konaní, ktoré začalo za účinnosti OSP, kedy vznesenie námietky premlčania bolo možné až do právoplatného skončenia veci. O takýto prípad však nešlo. Žalovaný mal podľa vyjadrenia z 13.12.2018 (č. l. 149) vzniesť námietku premlčania vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu zo dňa 21.10.2016, ktoré sa však v listinnej podobe v spise nenachádza a nezmienil sa o ňom ani dovolací súd v uznesení zo dňa 21.2.2018 sp. zn. 1Co/46/2017 (č. l. 129 a nasl.), ktorým zrušil prvý v poradí vydaný rozsudok okresného súdu v časti, ktorou žalobu zamietol. V preskúvanom rozhodnutí dovolací súd v bode 22. existenciu námietky premlčania vyvodil tiež len z podania na č. l. 149 a zo skutočnosti, že ju žalobca nespochybnil a prihliadol k nej. Bez ohľadu na to, dovolací súd uzatvára, že k námietke premlčania vznesenej v odvolacom konaní, ktoré bolo začaté už za účinnosti CSP, v zásade nie je možné prihliadnuť.

14. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcu smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (lebo rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená), ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení

predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

15. Pretože dovolanie bolo dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). O nároku na náhradu trov dovolacieho konania bude rozhodnuté odvolacím súdom v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 1, 3 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.